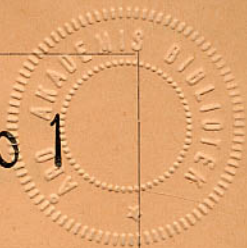

Maria Lithorin

Julklappen N:o 1

Nyländska Folksagor

berättade för barn

af

Peder Nord
[Nordman, Petrus]

Helsingfors
1895

Bilaga till Tidskrift för folkskolan och folkhögskolan.

IV 61

Rapsal
Bantiden

1. Den fullärde Lars.

(Karis.)

Det var en gång en bondpojke, som blef skickad till skola i Skara. Då han varit där en tid, tyckte han, att läsandet var bra svårt och tråkigt. Därför reste han hem. När han steg in, frågade modren: „Hvarför kommer du nu hem“? — „Jag är fullärd, sa' Lars, och nu får ni, mor, bädda åt mig på bordet“, för se herrar och förnäma gäster brukade den tiden ligga på bordet. — Hon gjorde så.

När husbonden kom hem, frågade han: „Hvem ligger på bordet?“ — „Det är vår Lars“, sa hustrun, „och nu är han fullärd“. — „Jaså, sa' fadren, men hör du, Lars, hvad heter Skara på latin?“ — „Skaribus“, sa Lars med hög röst. — „Nå, hvad heter kärra och häst på latin?“ — „Kärribus och hästibus“, svarade pojken. Då sa fadren: „I morgon spänner jag hästibus för kärribus och kör dig tillbaka till Skaribus“. — Och så gjorde han ock.

2. De två gesällerna.

(Sjundeå.)

Det var en gång två gesäller, som gåfvo sig att vandra ut i världen. Den ene gick åt ett, den andre åt ett annat håll, och många äfventyr hade de på färden. När så flere år förgått, möttes de åter en gång, och då började de berättta för hvarandra hvad märkeligt de på sina vandringar hört och sett.

— Den ene sade då: „Jag har sett ett kälhufvud, som var så stort att 150 personer kunde skyla sig för regnet under dess stora hufvud“.

— „Jaså, invände den andre —“ jag var med om att arbeta på en kittel, som var så stor att fastän 150 man knapprade och bultade om plåten, hördes icke hammarslagen emellan dem.

— „Det var besynnerligt! Hvad skulle man göra med en så grymt stor kittel?“

— „Nå, de skulle väl, kan jag tro, däri koka det stora kälhufvud som du just talade om, sade den andre“.

3. Den döfva gubben.

(Helsinge.)

Det var en gång en döf gubbe, som for till staden för att sälja ägg. Under färden funderade han på, hvad folket skulle säga åt honom och hvad han själf borde svara. — „Jo, jo — menade han —“ först frågar man väl, hvad jag har att sälja, och då skall ja säga: ägg. Sen fråga de troligen hvad tjoget kostar, och då säger jag: femtio kopek. Då vill man väl pruta med mig, men då säger jag: det bjöd man redan hemma åt mig, men jag kom hit för att få mer“.

När gubben kommit till staden, fans där genast en karl, som ville handla; han gick fram till gubben och sade: „God dag!“ „Ägg“, sa bonden. — „Hvad har du i byttan“ frågade karlen. — „Femtio kopek“. — „Du pratar just som om du skulle vilja ha stryk“, yttrade köparen. —

„Det bjöd man redan hemma åt mig, men jag kom hit till staden för att få mera!“

4. Björnens barnpiga.

(Mörskom.)

En gång gick björnen ut för att söka sig en barnpiga. När han gått ett stycke, mötte han till först oxen. Då frågade han: „Kan du sjunga vackert?“ — Till svar började oxen böla, Nu menade björnen: „Du har så otäckt ljud, packa dig din väg!“ — Då gick Nalle åter en stund, tils han träffade svinet. Han skyndade att fråga: „Kan du äfven sjunga?“ — Svinet började nu grymta efter bästa förmåga. — „Inte kunna barnen sövas med sådant fult grymtande“, sade björnen. Därpå lät han svinet gå och vandrade vidare tils han mötte haren. Nu frågade björnen: — „Kan du vackert sjunga och språka med småbarnen?“ Haren började genast puppla. „Jag förstår int hvad du säger, mumlade björnen, „du duger inte till barnpiga“. När björnen åter gått ett stycke, mötte han räfven och gjorde samma fråga. — „Jo, jag kan sjunga riktigt vackert“, sade räfven och stämde upp sin visa. Den tonen tyckte björnen om, och därför tog han Mickel med sig och förde honom hem till lyan, där ungarna lågo.

Sedan gick björnen ut för att söka sig mat. När han igen kom hem, frågade han sakta: „Nå, sofva de nu?“ — „Ja, de sofva alla fem, svarade räfven, gå du bara efter mera mat“. Björnen gick, men under tiden åt räfven upp en af ungarna. När björnen efter en lång stund kom tillbaka, frågade han: „Sofva mina ungar sött?“ — „Jo, de sofva riktigt sött“, svarade räfven, „gå du bara att skaffa hem mera mat“.

Björnen klef i väg och kom hem först på kvällskvisten, efter det att hans barnpiga hunnit äta upp en unge till. Nalle frågade åter om ungarna sofde. När räfven jakade, trodde björnen, att det ej var riktigt säkert, utan kröp in i lyan för att själf se om sina barn.

Då fick räfven brådtom att smygga sig ur vägen. När han kom ut, ropade han: „Tilllill-li, i dag har jag ätit upp dina feta ungar, nalle!“ — Björnen kröp genast fram och började springa efter räfven. Mickel kilade i väg och skulle just smygga sig under en alrot, då nalle högg honom i ena bakfoten. Men fastän räfven råkat illa i klämman, var han inte rådlös, utan ropade: — „Se på den, narren: han skulle nappa tag i min tass, men högg i alroten!“

När björnen hörde det, släppte han lös tasen och högg tag i alroten. Då kilade räfven glad till skogs, och björnen blef åter utan barnpiga.

5. Subben i månen.

(Pärnä.)

En afton gick en gubbe ut för att stjäla rofvor. Månen lyste dock så klart, att han var rädd för att blifva upptäckt. Han gick därför hem efter tjärpytsen och suddan för att tjära månen för att den ej skulle lysa. När så gubben började smeta tjära på månen, fastnade han själf uti tjäran. Och där sitter han ännu i dag och synes från jorden såsom en fläck på månens skifva.

Så kan det gå med den, som stjälar rofvor.

6. Bembölingarna som dränkte kräftan.

(Esbo.)

En gång hittade bembölingarna på landsvägen en kräfta, som någon resande tappat ur korgen. Då visste de inte hvad det var för en figur. En af dem tog i kräftan, och då klipte den med klona och knep i hans finger.

— „Aj, si det är en skraddare“, sade de och förde den hem. Där togo de fram en hel väf och lade kräftan på tyget. När så kräftan kröp åter och fram och klipte med klona, gick bembölingen efter med saxen och skar. Så klippte de sönder hela väfven. Då det gick så tokigt, blefvo de förargade och beslöto att döda skraddaren. — „Vet ni hva?“ sa' då en. — „Nej, hva ska vi veta“, sa' de andra. — „Jo, han som drunknar dör den svåraste död!“ — Och därför beslöto de att dränka kräftan. De förde den till sjön och kastade den i vattnet. Men när kräftan kom i vattnet, flaxade den med stjärten och for af med en faslig fart. Då tänkte de att kräftan pinades och sade: „Det var rätt åt dig!“

7. Räfven och björnen.

(Borgå.)

Förr i tiden, när allt kunde tala, möttes Nalle och Mickel. Nalle var arg och brumma och slog ramarna ihop så det eka i skogen. Då sad' Mickel: „Hva felar er nu, far?“ — „Jag ä så grymt hungrig“ svarade Nalle — „och hvem vet, hvar jag slutligen ska få något att äta“. — „Nå, det var nu något att tala om“, — sad' Mickel — „kom med mig, så gå vi till nämde-mansfar och försöka, om vi inte kunde lyckas knipa en höna. Han håller i natt bröllop åt sin dotter och på stuguvinden sitta hönsen“. — „Ja, ja, tyckte nalle, fågelstek skulle just kunna smaka i natt“.

Och så sprungo de till nämdemans.

Nalle kröp uppför väggen och in på vinden. Därifrån kastade han höna efter höna ned till Mickel, men Mickel bar höna efter höna hem till sitt bo. När Nalle sen tyckte, att de hade mer än nog fåglar, skulle han krypa ned, men då sade Mickel åt honom: „Hå, hå, hvad de här hönorna äro små och magra! Fins där inte någon tupp, som har litet mera kött på benen?“

— „Åh jo“, svarade Nalle, „men där som han sitter, stå mellantakssparrarna så långt från hvarandra, att de inte hålla att stiga på“. — „Nå, försök ändå“, uppmanade Mickel.

Nalle steg försiktigt baklänges, och skulle just knipa tag i tuppen, då mellantaket brast, och björnen damp ner i stugan. Kvinnfolket och barnen skreko, men karlarna togo stafvar och dammade om Nalle, så att det var just si och så, att han kom undan med halfva lifvet.

Halt och med rifvet skinn luffade han till skogs, men på vägen kom också Mickel haltande på tre ben med svansen mellan benen och sad': „Nej aldrig, aldrig, far, har det händt mig en sådan olycka! När gubbarna banka om er i stugan, kommo kvinnorna utrusande och kastade stenar på mig, och alla fåglarna togo de bort. Jag kan inte röra mig ur fläcken, så sår och uppsvullen är jag i kroppen!“

Nalle tyckte då, att det var synd om Mickel och tog honom på sin nacke. De hade dock inte hunnit långt på vägen, förrän Mickel sade mellan tänderna: „Den halta bär den hela“. — „Hva säger du“, sporde Nalle. —

— „Jag säger: ni ä bra hygglig, far, som bär mig“.

Åter gick Nalle en bit framåt.

— „Den halta bär den hela“, sade Mickel för andra gången.

Då först märkte Nalle, att Mickel hade narrat honom, och i ilskan vräkte han Mickel mot en alrot. Men Mickel sprang kvickt upp på alla fyra fötter och ropade: — „Kastar ni mig mot en alarot, så skadar det mig hvarken till hand eller fot!“

Och så lyfte han svansen i vädret och for till skogs.

3. Den kloka vallgossen.

(Lojo.)

Det var en gång en klok vallgosse, som kunde svara på allt, som man frågade honom om. Till sist fick äfven kungen höra det, och så blef gossen efterskickad.

Då han kommit till slottet, frågade kungen, om han kunde säga, huru många vattendroppar det finnes i stora världshafvet.

— „Om du täpper till alla vattenbäckar, som rinna till hafvet och alla floder, som rinna från hafvet, så ska jag säga, huru många droppar som finnas i hafvet“, svarade vallgossen.

— „Det var ett rätt och godt svar“, invände kungen, och något bättre ville han inte ha.

Sen frågade han „huru många äro stjärnorna på himmeln?“

— „Så många som sandkornen på hafvets strand, och räkna dem, om du har lust, min herre konung!“

— „Det var rätt“ sade kungen, „men kan du ännu säga mig, huru många minuter har evigheten?“

— „Jo“, sade gossen, „i Arabien finnes ett högt bärg af diamant, och dit kommer en gång hvar år en fågel, som slipar sin näbb mot bärget. När fågeln med sin näbb slipat bort hela bärget, då är den första minuten af evigheten slut“.

Då var kungen nöjd och bad gossen stanna på slottet, så skulle han med tiden blifva en stor man.

— „Det vill jag inte“, — svarade vallgossen, — „utan jag vill vara det jag är, en fattig vallpojke, ty jag är van vid tunn soppa och hafrebröd“.

Och det var kanske det klokaste svaret af alla.

Innehåll:

	<i>sid.</i>
1. <i>Den fullärda Lars</i>	2
2. <i>De två gesällerna</i>	4
3. <i>Den döfva gubben</i>	5
4. <i>Björnens barnpiga</i>	6
5. <i>Gubben i månen</i>	7
6. <i>Bembölingarna och kräftan</i>	8
7. <i>Räfven och björnen</i>	10
8. <i>Den kloka vallgossen</i>	12

